Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)

den 9 juni 2016*

”Överklagande — Konkurrensbegränsande samverkan — Artikel 81 EG — Den spanska marknaden för vägbitumen — Uppdelning av marknaden och samordning av priser — Handläggningstiden vid Europeiska unionens tribunal har varit oskäligt lång — Handläggningstiden vid Europeiska kommissionen har varit oskäligt lång — Överklagande av beslutet om rättegångskostnader”

I mål C-616/13 P,

angående ett överklagande enligt artikel 56 i stadgan för Europeiska unionens domstol, som ingavs den 27 november 2013,

Productos Asfálticos (PROAS) SA, Madrid (Spanien), företrätt av C. Fernández Vicién, abogada,

klagande,

i vilket den andra parten är:

Europeiska kommissionen, företrädd av C. Urraca Caviedes och F. Castillo de la Torre, båda i egenskap av ombud, biträdda av A.J. Rivas, avocat,

svarande i första instans,

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av ordföranden på fjärde avdelningen T. von Danwitz, tillika tillförordnad ordförande på femte avdelningen, domstolens ordförande K. Lenaerts, tillika tillförordnad domare på femte avdelningen, samt domarna D. Šváby (referent), A. Rosas och C. Vajda,

generaladvokat: N. Jääskinen,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

* Rättegångsspråk: spanska.

Dom

1 Productos Asfálticos (PROAS) SA har yrkat att domstolen ska upphäva den dom som Europeiska unionens tribunal meddelade den 16 september 2013 i mål PROAS/kommissionen (T-495/07, EU:T:2013:452) (nedan kallad den överklagade domen). Genom denna dom ogillade tribunalen PROAS talan om i första hand ogiltigförklaring av kommissionens beslut K(2007) 4441 slutlig av den 3 oktober 2007 om ett förfarande enligt artikel 81 [EG] (ärende COMP/38.710 – Bitumen (Spanien)) (nedan kallat det omtvistade beslutet), i den mån det berör bolaget, och i andra hand om nedsättning av de böter som ålagts detsamma.

Tillämpliga bestämmelser

Förordning (EG) nr 1/2003

2 I artikel 31 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 [EG] och 82 [EG] (EGT L 1, 2003, s. 1), föreskrivs att ”EG-domstolen skall ha obegränsad behörighet att pröva beslut genom vilka kommissionen har fastställt böter eller viten [vilket innebär att] EG-domstolen får upphäva, sänka eller höja förelagda böter eller viten”.

1998 års riktlinjer

3 Enligt punkt 1 A i riktlinjerna för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 och artikel 65.5 [EKSG] (EGT C 9, 1998, s. 3) (nedan kallade 1998 års riktlinjer), vilken avser bedömningen av överträdelsens allvar, föreskrivs följande:

”A. Allvar

Vid bedömningen av överträdelsens allvar skall man beakta överträdelsens art, dess konkreta påverkan på marknaden, om den är mätbar, och omfattningen av den relevanta geografiska marknaden.

Överträdelserna kommer således att delas in i tre kategorier, nämligen mindre allvarliga överträdelser, allvarliga överträdelser och mycket allvarliga överträdelse[r].

…

— mycket allvarliga överträdelser:

Det är i huvudsak fråga om horisontella begränsningar såsom priskarteller och karteller för uppdelning av marknader …

Möjliga belopp: över 20 miljoner [euro].

… ”

Bakgrund till tvisten och det omtvistade beslutet

4 Bakgrunden till tvisten återges i punkterna 1–89 i den överklagade domen och kan sammanfattas enligt följande.

5 Den produkt som är föremål för överträdelsen är penetrationsbitumen, en typ av bitumen som inte genomgått någon form av förädling och som används för att bygga och underhålla vägar.

6 Den spanska bitumenmarknaden omfattar dels tre producenter, nämligen företagskoncernerna Repsol, CEPSA PROAS och BP, dels importörer, däribland Nynäskoncernen och Petrogalkoncernen.

7 CEPSA-PROAS-koncernen är en internationell börsnoterad koncern med bolag inom energisektorn och den är verksam i flera länder. PROAS, som är ett helägt dotterbolag till Compañía Española de Petróleos (CEPSA) SA sedan den 1 mars 1991, saluför bitumen som produceras av CEPSA och producerar och saluför även andra bitumenprodukter.

8 Sedan ett av bolagen i BP-koncernen inkommit med en ansökan om immunitet den 20 juni 2002 med stöd av kommissionens meddelande om immunitet mot böter och nedsättning av böter i kartellärenden (EGT C 45, 2002, s. 3) (nedan kallat 2002 års meddelande om samarbete), genomfördes kontroller den 1 och 2 oktober 2002 hos Repsol-, CEPSA-PROAS-, BP-, Nynäs- och Petrogalkoncernerna.

9 Den 6 februari 2004 tillställde kommissionen de berörda företagen en första omgång skrivelser där upplysningar begärdes med stöd av artikel 11.3 i rådets förordning nr 17 av den 6 februari 1962, första förordningen om tillämpning av artiklarna [81 EG] och [82 EG] (EGT 13, 1962, s. 204; svensk specialutgåva, område 8, volym 1, s. 8).

10 Genom faxmeddelande av den 31 mars respektive den 5 april 2004 inkom bolagen i Repsolkoncernen samt PROAS med en ansökan till kommissionen enligt 2002 års meddelande om samarbetet, jämte en företagsredogörelse

11 Efter att kommissionen i fyra skrivelser begärt att de berörda företagen skulle lämna ytterligare upplysningar, inledde kommissionen formellt ett förfarande och delgav berörda bolag i BP-, Repsol-, CEPSA-PROAS-, Nynäs- och Petrogalkoncernerna ett meddelande om invändningar den 24 och den 28 augusti 2006.

12 Den 3 oktober 2007 antog kommissionen det omtvistade beslutet. I beslutet konstaterade kommissionen att de 13 bolag som beslutet riktar sig till hade deltagit i en rad avtal om uppdelning av marknaden och om samordning av priser beträffande penetrationsvägbitumen i Spanien (med undantag för Kanarieöarna).

13 Kommissionen ansåg att båda konkurrensbegränsningarna – nämligen horisontella avtal om uppdelning av marknaden och samordningen av priser – till sin natur var att anse som de allvarligaste överträdelserna av artikel 81 EG, vilka enligt rättspraxis kan motivera att de kategoriseras som ”mycket allvarliga” överträdelser.

14 Kommissionen fastställde ”utgångsbeloppet” för de böter som skulle åläggas till 40 000 000 euro, med beaktande av överträdelsens allvar, den relevanta marknadens värde som uppskattades till 286 400 000 euro år 2001 (det sista hela år som överträdelsen pågick), och det faktum att överträdelsen var begränsad till försäljning av bitumen i en enda medlemsstat.

15 Kommissionen klassificerade därefter de företag som det omtvistade beslutet riktades till i olika kategorier som definierades utifrån deras relativa vikt på den relevanta marknaden. Detta gjordes i syfte att uppnå en differentierad behandling och därmed beakta företagens faktiska ekonomiska kapacitet att orsaka en allvarlig skada på konkurrensen.

16 Repsol- och PROAS-koncernerna, vars andelar på den relevanta marknaden uppgick till 34,04 respektive 31,67 procent under räkenskapsåret 2001, klassificerades i den första kategorin. BP-koncernen, vars marknadsandel uppgick till 15,19 procent, klassificerades i den andra kategorin och

Nynäs- och Petrogalkoncernerna, vars marknadsandelar uppgick till 4,54 respektive 5,24 procent, i den tredje kategorin. På grundval härav justerades ”grundbeloppen” för de böter som skulle åläggas enligt följande:

— den första kategorin, för Repsol- och PROAS-koncernerna 40 000 000 euro

— den andra kategorin, för BP-koncernen: 18 000 000 euro

— den tredje kategorin, för Nynäs- och Petrogalkoncernerna: 5 500 000 euro

17 Sedan ”grundbeloppet” för böterna räknats upp i förhållande till överträdelsens varaktighet, det vill säga elva år och sju månader för PROAS (från den 1 mars 1991 till den 1 oktober 2002), slog kommissionen fast att de böter som skulle åläggas PROAS skulle räknas upp med 30 procent på grund av försvårande omständigheter. Detta företag hade nämligen varit bland de ledande i kartellen.

18 Kommissionen beslutade även med tillämpning av 2002 års meddelande om samarbete att PROAS hade rätt till en nedsättning med 25 procent av det bötesbelopp som bolaget annars skulle ha ålagts.

19 På grundval av dessa uppgifter påfördes CEPSA och PROAS gemensamt och solidariskt ett bötesbelopp på 83 850 000 euro.

Förfarandet vid tribunalen och den överklagade domen

20 Genom ansökan som inkom till tribunalens kansli den 20 december 2007 väckte klaganden talan och yrkade i första hand att det omtvistade beslutet skulle ogiltigförklaras i den del det berör klaganden och i andra hand att de böter som bolaget ålagts skulle sättas ned. Klaganden yrkade även att kommissionen skulle förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna.

21 Till stöd för sin talan åberopade klaganden åtta grunder.

22 Tribunalen fann att talan inte kunde vinna bifall på någon av dessa grunder och ogillade talan i dess helhet.

23 Kommissionen yrkade anslutningsvis att tribunalen med utövande av sin obegränsade behörighet skulle höja det bötesbelopp som ålagts PROAS. Tribunalen lämnade detta yrkande utan bifall.

Parternas yrkanden

24 I sitt överklagande har PROAS yrkat att domstolen ska

— upphäva den överklagade domen,

— slutgiltigt avgöra målet utan att återförvisa det till tribunalen, och i första hand ogiltigförklara det omtvistade beslutet och i andra hand nedsätta det bötesbelopp som ålagts klaganden,

— alternativt återförvisa målet till tribunalen, och

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna i båda instanserna.

25 Kommissionen har yrkat att domstolen ska

— ogilla överklagandet, och

— förplikta klaganden att ersätta rättegångskostnaderna.

Prövning av överklagandet

26 Klaganden har anfört fyra grunder till stöd för överklagandet.

27 I den första grunden, som innehåller fyra delar, har det gjorts gällande ett åsidosättande av artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan), av artikel 261 FEUF och av artikel 31 i förordning nr 1/2003. I den andra grunden, som ska prövas först, har klaganden gjort gällande att tribunalen gjort en felaktig tolkning av punkt 1 A i 1998 års riktlinjer. Den tredje grunden rör ett åsidosättande av principen om iakttagande av en skälig handläggningstid. Den fjärde grunden rör ett åsidosättande av artikel 87.2 i tribunalens rättegångsregler, i den lydelse som är tillämplig i målet.

Den andra grunden: Felaktig tolkning av punkt 1 A i 1998 års riktlinjer

Parternas argument

28 I den andra grunden, som riktar sig mot punkterna 129–135, 140–143, 149 och 439–442 i den överklagade domen, har klaganden kritiserat tribunalen för att ha åsidosatt rättssäkerhetsprincipen och likabehandlingsprincipen samt klagandens rätt till försvar genom att göra en felaktig tolkning av punkt 1 A i 1998 års riktlinjer.

29 Klaganden har gjort gällande att tribunalen – i enlighet med ordalydelsen i denna punkt och målen med konkurrenspolitiken – borde ha undersökt om kommissionen, för att fastställa grundbeloppet för böterna, hade beaktat den aktuella överträdelsens inverkan på marknaden, med hänsyn till att denna inverkan i förevarande fall ansågs vara ”mätbar”.

30 Tribunalen fann nämligen att kommissionen hade ansett att den omtvistade överträdelsen utgjorde en ”mycket allvarlig överträdelse” i den mening som avses i denna punkt och hade fastställt grundbeloppet för böterna till det dubbla minimibeloppet för sådana överträdelser, utan att därvid bedöma överträdelsens inverkan.

31 Härigenom åsidosatte tribunalen även principen att kommissionens egna riktlinjer är bindande för kommissionen och tillät att kommissionen avvek från sin tidigare beslutspraxis och åsidosatte artikel 47 stadgan, genom att, så som klaganden har hävdat, förvandla presumtionen om att karteller utgör mycket allvarliga överträdelser ”endast med hänsyn till deras art”, till en presumtion som inte kan motbevisas.

Domstolens bedömning

32 I denna grund har klaganden kritiserat tribunalen för att ha gjort en felaktig rättstillämpning genom att slå fast att kommissionen kunde anse att den omtvistade överträdelsen var ”mycket allvarlig” i den mening som avses i punkt 1 A i 1998 års riktlinjer enbart på grund av överträdelsens art.

33 Det är härvidlag tillräckligt att påpeka att enligt fast rättspraxis följer det av 1998 års riktlinjer att när det gäller horisontella överenskommelser avseende priser eller uppdelning av marknader kan dessa överenskommelser klassificeras som mycket allvarliga överträdelser redan på grundval av överträdelsernas art, utan att kommissionen är skyldig att visa att överträdelsen haft en konkret påverkan på marknaden (se, för ett liknande resonemang, dom av den 3 september 2009, Prym och Prym Consumer/kommissionen, C-534/07 P, EU:C:2009:505, punkt 75, dom av den

24 september 2009, Erste Group Bank m.fl./kommissionen, C-125/07 P, C-133/07 P och C-137/07 P, EU:C:2009:576, punkt 103, och dom av den 8 maj 2013, Eni/kommissionen, C-508/11 P, EU:C:2013:289, punkt 97).

34 Tribunalen gjorde således en korrekt bedömning, utan att åsidosätta rättssäkerhetsprincipen, likabehandlingsprincipen, klagandens rätt till försvar eller artikel 47 i stadgan, när den – efter att i punkt 130 i den överklagade domen ha erinrat om att den omtvistade överträdelsen bestod av horisontella överenskommelser avseende uppdelning av marknader och samordning av priser, och i punkt 133 i denna dom ha hänvisat till den rättspraxis som angetts i ovanstående punkt – underkände klagandens argument om att kommissionen inte kunde anse att den omtvistade överträdelsen var ”mycket allvarligt” i den mening som avses i punkt 1 A i 1998 års riktlinjer, utan att bedöma dess påverkan på marknaden.

35 Överklagandet kan följaktligen inte bifallas såvitt avser den andra grunden.

Den första grunden: Åsidosättande av artikel 47 i stadgan, av artikel 261 FEUF och av artikel 31 i förordning nr 1/2003

Den första och den andra delen av den första grunden: Missuppfattning av de grunder som anförts av klaganden respektive åsidosättande av rätten till ett effektivt domstolsskydd

– Parternas argument

36 I den första delen av den första grunden har klaganden kritiserat tribunalen för att i punkterna 125, 127 och 140–142 i den överklagade domen ha missförstått de grunder som klaganden anfört. Tribunalen fann för det första att klaganden enbart ifrågasatte kvalificeringen av den aktuella överträdelsen som ”mycket allvarlig överträdelse”, utan att självständigt ifrågasätta det grundbelopp för böterna som tillämpats på klaganden. För det andra bedömde tribunalen att klaganden anfört omständigheter som är kännetecknande för den spanska marknaden såsom förmildrande omständigheter, och inte såsom faktorer som visar att den omtvistade överträdelsen var mindre allvarlig.

37 Genom tribunalens tillvägagångssätt tilläts klaganden inte att ifrågasätta storleken på det grundbelopp på 40 000 000 euro som fastställts av kommissionen i det omtvistade beslutet, vilket innebar att klaganden inte gavs någon möjlighet att försvara sig.

38 Klaganden har även gjort gällande – inom ramen för den andra delen av den första grunden, vilken delgrund riktar sig mot punkterna 129–143,149–160 och 439–446 i den överklagade domen – att tribunalen hade åsidosatt ”sin skyldighet att utöva sin obegränsade behörighet att pröva det omtvistade beslutet i enlighet med artikel 261 FEUF och artikel 31 i förordning nr 1/2003”. Tribunalen hade därvid inte utfört någon självständig bedömning av de argument som klaganden anfört beträffande överträdelsens allvar och endast återupprepat, som sina egna, de bedömningar som gjorts av kommissionen i det omtvistade beslutet och den tolkning som kommissionen gör av sina egna riktlinjer.

39 Klaganden har hävdat att tribunalen endast upprepade de påståenden som gjorts i det omtvistade beslutet angående överträdelsens allvar och geografiska omfattning, trots att klaganden hade kritiserat kommissionen för att inte i tillräcklig utsträckning ha motiverat sitt beslut i detta avseende. Klaganden har vidare gjort gällande att tribunalen i otillräcklig mån uppfattat förekomsten av påtryckningar från den spanska regeringen i förevarande fall, bland annat genom att i punkt 138 i den överklagade domen konstatera att dessa påtryckningar enbart utgjorde godkännanden av eller överseende med en överträdelse från de nationella myndigheternas sida. Klaganden anser vidare att tribunalen enbart

hänvisade till 1998 års riktlinjer när det gäller den omtvistade kartellens konkreta påverkan på marknaden och lämnade en verkningslös motivering rörande justeringen av grundbeloppet för böterna.

40 Vidare har klaganden hävdat att tribunalen avstod från att ”ompröva [det omtvistade] beslutet med utövande av sin obegränsade behörighet”.

41 Kommissionen anser att det är uppenbart att överklagandet inte kan bifallas med stöd av den första och den andra delen av den första grunden.

– Domstolens bedömning

42 När det gäller den andra delen av den första grunden, som ska prövas först, erinrar domstolen om följande. Systemet med domstolsprövning av kommissionsbeslut i förfaranden enligt artiklarna 101 FEUF och 102 FEUF består i en sådan prövning av lagenligheten av institutionernas rättsakter som föreskrivs i artikel 263 FEUF. Denna prövning kan, i enlighet med artikel 261 FEUF och på begäran av sökandena, kompletteras med att tribunalen utövar sin obegränsade behörighet i fråga om de påföljder som kommissionen beslutat om på detta område (dom av den 21 januari 2016, Galp Energía España m.fl./kommissionen, C-603/13 P, EU:C:2016:38, punkt 71).

43 Domstolen har redan haft tillfälle att precisera vid ett flertal tillfällen att omfattningen av den lagenlighetsprövning som föreskrivs i artikel 263 FEUF omfattar samtliga omständigheter i kommissionens beslut i förfaranden om tillämpning av artiklarna 101 FEUF och 102 FEUF. Tribunalen säkerställer en fördjupad prövning av dessa omständigheter, såväl vad gäller de rättsliga som de faktiska omständigheterna, mot bakgrund av de grunder som sökandena har åberopat och med beaktande av samtliga omständigheter som dessa anfört. Detta gäller oavsett om dessa omständigheter ägde rum före eller efter det aktuella beslutet och oavsett om de åberopats tidigare under det administrativa förfarandet eller för första gången i målet vid tribunalen, i den mån omständigheterna är relevanta för lagenlighetsprövningen av kommissionens beslut (dom av den 21 januari 2016, Galp Energía España m.fl./kommissionen, C-603/13 P, EU:C:2016:38, punkt 72).

44 Omfattningen av denna obegränsade behörighet som tillerkänns tribunalen är däremot – till skillnad från den lagenlighetsprövning som föreskrivs i artikel 263 FEUF – strikt begränsad till fastställandet av bötesbeloppet (dom av den 21 januari 2016, Galp Energía España m.fl./kommissionen, C-603/13 P, EU:C:2016:38, punkt 76).

45 Klagandens andra del av den första grunden, vilken avser ett åsidosättande av artikel 261 FEUF och artikel 31 i förordning nr 1/2003, ska således förstås på så sätt att den riktar sig mot det förhållandet att tribunalen inte utövat sin obegränsade behörighet när det gäller det bötesbelopp som fastställts i det omtvistade beslutet.

46 Domstolen konstaterar emellertid att tribunalen, i punkterna 129–164 i den överklagade domen, lämnade en detaljerad redogörelse för de faktorer som den beaktade för att bedöma allvaret i den omtvistade överträdelsen som fastställts av kommissionen i det omtvistade beslutet.

47 Tribunalen fann för det första att kommissionen gjort en korrekt rättstillämpning när den kvalificerade den omtvistade överträdelsen som en ”mycket allvarlig överträdelse” i den mening som avses i punkt 1 A i 1998 års riktlinjer.

48 Tribunalen fann för det andra att kommissionen under alla omständigheter med giltig verkan kunnat fastställa grundbeloppet för de böter som ålades PROAS till 40 000 000 euro, utan att behöva beaktade kartellens konkreta påverkan på den relevanta marknaden. Tribunalen gjorde härvidlag bedömningen

att klaganden inte hade styrkt att marknaden inte hade nationell omfattning. Tribunalen beaktade vidare det sammanlagda värdet på den spanska marknaden för penetrationsbitumen under år 2001 samt PROAS marknadsandelar på denna marknad, vilka uppgick till 31,67 procent.

49 Mot bakgrund av dessa omständigheter gjorde tribunalen slutligen i punkt 158 i den överklagade domen bedömningen att ”även om det skulle anses styrkt att kartellen inte har någon konkret påverkan på den relevanta marknaden, kan detta förhållande inte föranleda tribunalen att ändra bötesbeloppet”.

50 Motiveringen i punkterna 439–446 i den överklagade domen kan inte heller kritiseras för att tribunalen inte utövade sin obegränsade behörighet. Tribunalen har nämligen lämnat ett utförligt svar på klagandens anmärkningar genom ett resonemang som behandlar var och en av dessa. Detta gäller anmärkningarna angående, för det första, avsaknad av en motivering i det omtvistade beslutet rörande det förhållandet att den omtvistade kartellen saknade en konkret påverkan på marknaden, angående, för det andra, förvirringen hos kartellmedlemmarna beträffande frågan huruvida avtalen var lagenliga, vilken berodde på den spanska regeringens interventionspolitik, och angående, för det tredje, bedömningen av kartelldeltagarnas respektive betydelse på grundval av deras omsättning avseende penetrationsbitumen.

51 Enbart det förhållandet att tribunalen i punkterna 157, 158 och 449 i den överklagade domen, i samband med utövandet av sin obegränsade behörighet beträffande de böter som ålagts PROAS, även fastställde flera omständigheter i den bedömning som kommissionen gjort i det omtvistade beslutet och vars lagenlighet tidigare konstaterats, kan inte anses utgöra en underlåtelse av tribunalen att utöva sin obegränsade behörighet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 8 maj 2013, Eni/kommissionen, C-508/11 P, EU:C:2013:289, punkt 99).

52 I den mån klaganden har ifrågasatt tribunalens bedömning av bevisningen rörande de påtryckningar som utövades av den spanska regeringen, och i synnerhet det förhållandet att tribunalen fann att påtryckningarna enbart utgjorde ett godkännande av eller ett överseende med en överträdelse från de nationella myndigheternas sida, erinrar domstolen om följande. Det följer av domstolens fasta praxis att tribunalen är ensam behörig att fastställa och bedöma de faktiska omständigheterna och, i princip, att bedöma den bevisning som tribunalen har godtagit till stöd för dessa omständigheter. Om bevisupptagningen har skett på ett riktigt sätt, och de allmänna rättsprinciper och de processuella regler som är tillämpliga i fråga om bevisbörda och bevisföring har iakttagits, är det tribunalen ensam som har att bedöma vilket värde som uppgifterna i målet ska tillmätas. Denna bedömning utgör således inte, med undantag för de fall då dessa uppgifter har missuppfattats, en rättsfråga som ska prövas av domstolen (dom av den 20 januari 2016, Toshiba Corporation/kommissionen, C-373/14 P, EU:C:2016:26, punkt 40).

53 Domstolen finner således att den andra delen av den första grunden till viss del inte kan upptas till sakprövning, och att den i övriga delar inte kan leda till bifall för överklagandet.

54 När det gäller den första delen av den första grunden rörande påståendet om att de grunder som anförts vid tribunalen missförståtts, finner domstolen följande. Argumentet om att tribunalen gjort den felaktiga bedömningen att klaganden enbart ifrågasatt kvalificeringen av den aktuella överträdelsen som ”mycket allvarlig” utan att självständigt ifrågasätta grundbeloppet för de böter som påförts klaganden, är verkningslöst. Det framgår nämligen av punkt 48 i förevarande dom att tribunalen under alla omständigheter inte endast prövade kvalificeringen av den aktuella överträdelsen som en ”mycket allvarlig överträdelse”, utan att den även undersökte fastställandet av grundbeloppet.

55 Domstolen gör samma bedömning beträffande argumentet om att tribunalen bedömde att klaganden anfört omständigheter som är kännetecknande för den spanska marknaden såsom förmildrande omständigheter och inte såsom faktorer som visar att den omtvistade överträdelsen var mindre allvarlig. Med hänsyn till att tribunalen prövade klagandens påstående angående de omständigheter

som kännetecknade den spanska marknaden i samband med bedömningen av förmildrande omständigheter, kan tribunalen under alla omständigheter inte kritiseras för att inte ha prövat dessa påståenden i samband med bedömningen av överträdelsens allvar (se dom av den 5 december 2013, Solvay Solexis/kommissionen, C-449/11 P, ej publicerad, EU:C:2013:802, punkterna 78 och 79).

56 Härav följer att den första grundens första del är verkningslös och att överklagandet inte kan bifallas i denna del.

Den tredje delen av den första grunden: Åsidosättande av likabehandlingsprincipen

57 I den tredje delen av den första grunden har klaganden kritiserat tribunalen för att ha åsidosatt likabehandlingsprincipen genom att i punkterna 161–164 i den överklagade domen ha slagit fast att kommissionen fick avvika från sin tidigare beslutspraxis på konkurrensområdet, så som den bland annat framgår av kommissionens beslut K(2006) 4090 slutlig av den 13 september 2006 om ett förfarande enligt artikel 81 [EG] (ärende COMP/38.456 – Bitumen (Nederländerna).

58 Det är tillräckligt att – såsom tribunalen konstaterade i punkt 161 i den överklagade domen – påpeka att domstolens fasta praxis ger vid handen att kommissionens tidigare beslutspraxis inte utgör den rättsliga ramen för åläggande av böter på konkurrensområdet (dom av den 23 april 2015, LG Display och LG Display Taiwan/kommissionen, C-227/14 P, EU:C:2015:258, punkt 67 och där angiven rättspraxis).

59 Följaktligen kan överklagandet inte vinna bifall såvitt avser den tredje delen av den första grunden.

Den fjärde delen av den första grunden: Tribunalens underlåtelse att faktiskt pröva PROAS specifika vikt i den omtvistade överträdelsen och tribunalens avslag på begäran om åtgärder för processledning

– Parternas argument

60 I den fjärde delen av den första grunden, vilken delgrund riktar sig mot punkterna 209 och 215 i den överklagade domen, har klaganden kritiserat tribunalen för att ha gjort fel då den inte, med motiveringen att det rörde sig om ett nytt påstående, prövade klagandens argument om att den beräkningsmetod för försäljningen som kommissionen använt kunde ha medfört en konstlad ökning av klagandens vikt i kartellen, på grund av att kommissionen hade uteslutit koncernintern försäljning för andra kartelldeltagare och för andra produkter än penetrationsbitumen.

61 Klaganden anser vidare att tribunalen gjorde en felaktig rättstillämpning när den avslog klagandens begäran om åtgärder för processledning, varvid klaganden yrkade att tribunalen skulle förelägga kommissionen att förete handlingar, med vilka klaganden avsåg att styrka att kommissionen hade gjort ett fel vid fastställandet av PROAS specifika vikt i den aktuella kartellen. Genom avslagsbeslutet försatte tribunalen klaganden i en situation där det var omöjligt att på ett ändamålsenligt sätt göra gällande sin argumentation.

62 Kommissionen anser att överklagandet inte kan vinna bifall på denna del av den första grunden.

– Domstolens bedömning

63 När det gäller klagandens påstående om tribunalens underlåtelse att faktiskt pröva PROAS specifika vikt i den omtvistade överträdelsen, konstaterar domstolen att det grundar sig på en felaktig tolkning av den överklagade domen.

64 Det framgår nämligen av den överklagade domen att tribunalen angett skäl för sitt underkännande av klagandens påstående i denna del. I punkterna 204–208 i den överklagade domen angav tribunalen skälen för att den fann det omöjligt för kommissionen att för det räkenskapsår som utgjort referensår vid fastställandet av grundbeloppet för böterna beakta Repsolkoncernens försäljning till Composán Distribución SA samt, såsom kompletterande skäl i punkterna 211–215 i denna dom, att klaganden inte anfört några argument angående andra bolag som tillhörde denna koncern.

65 Även om det antas att tribunalen, i punkt 209 i den överklagade domen, felaktigt konstaterat att de argument som klaganden anfört i detta avseende var nya, har tribunalen – i samband med sin självständiga bedömning av de faktiska omständigheterna – i tillräcklig utsträckning angett skälen för att den fann att kommissionen, i samband med fastställandet av grundbeloppet för de böter som ålagts klaganden, inte hade åsidosatt proportionalitetsprincipen och likabehandlingsprincipen.

66 När det gäller tribunalens avslag på klagandens begäran om åtgärder för processledning, påpekar domstolen följande. Tribunalen är enligt fast rättspraxis i princip ensam behörig att avgöra huruvida det föreligger ett eventuellt behov av att komplettera den information som den har tillgång till i anhängiggjorda mål (se, för ett liknande resonemang, dom av den 14 mars 2013, Viega/kommissionen, C-276/11 P, ej publicerad, EU:C:2013:163, punkt 39 och där angiven rättspraxis).

67 Mot bakgrund av den tillräckliga motivering som tribunalen lämnade i punkterna 204–208 i den överklagade domen till stöd för konstaterandet att handlingarna rörande Repsolkoncernens försäljning till Composán Distribución SA inte var relevanta, kan blotta påståendena från klagandens sida om att dessa handlingar eventuellt är användbara för dess försvar inte anses styrka att tribunalen inte hade möjlighet att avgöra målet med fullständig kännedom om omständigheterna. Av nämnda påståenden framgår följaktligen inte att tribunalen hade en skyldighet att vidta åtgärder för processledning eller bevisupptagning (se, analogt, dom av den 19 mars 2015, Dole Food och Dole Fresh Fruit Europe/kommissionen, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punkt 59).

68 Härav följer att domstolen inte godtar detta argument. Den fjärde delen av den första grunden ska således underkännas i sin helhet.

69 Av det ovanstående följer att överklagandet inte kan bifallas på den första grunden.

Den tredje grunden: Åsidosättande av principen om iakttagande av en skälig handläggningstid

Parternas argument

70 I den tredje grunden, som riktar sig mot punkterna 372–400 i den överklagade domen, har klaganden kritiserat tribunalen för att ha gjort en felaktig rättstillämpning när den fann att det administrativa förfarandet vid kommissionen, som pågick i cirka fem år och fyra månader, hade handlagts inom skälig tid och att principen om god förvaltningssed följaktligen inte hade åsidosatts. Klaganden har härvidlag gjort gällande att frågan huruvida detta ärende har handlagts inom skälig tid inte kan avgöras med beaktande av om kommissionen har iakttagit den preskriptionsfrist som fastställs i förordning nr 1/2003 eller inte. Klaganden har vidare gjort gällande att den överdrivet långa handläggningstiden i ärendet har lett till att strängare böter ålagts än vad som hade varit fallet om förfarandet hade avslutats inom skälig tid, med hänsyn till att kommissionens politik vad gäller böter för överträdelser av konkurrensreglerna gradvis har blivit strängare.

71 Klaganden har dessutom kritiserat tribunalen för det överdrivet långa domstolsförfarandet – nämligen fem år och nio månader – vilket inte motiverats av någon synnerlig omständighet.

72 Med hänsyn till att en sammanläggning av handläggningstiderna, i såväl det administrativa förfarandet som i domstolsförfarandet, innebär att de överskrider elva år, till vilka ska läggas handläggningstiden för förevarande mål om överklagande, har klaganden begärt att domstolen direkt ska beakta följderna av detta åsidosättande av principen om iakttagande av en skälig handläggningstid och principen om god förvaltningssed genom att upphäva den överklagade domen och genom att ta upp målet till prövning och i första hand ogiltigförklara det omtvistade beslutet och i andra hand nedsätta bötesbeloppet, utan att klaganden därvid är tvungen att väcka en skadeståndstalan vid tribunalen.

73 Kommissionen har – beträffande påståendena om ett åsidosättande av principen om iakttagande av en skälig handläggningstid inom såväl det administrativa förfarandet som domstolsförfarandet – gjort gällande att det ankommer på klaganden att väcka en talan om skadestånd vid tribunalen. Kommissionen har vidare anfört att klaganden under alla omständigheter inte har anfört någon omständighet som kan visa att förfarandet vid kommissionen och vid tribunalen, beaktade var för sig eller gemensamt, har varit överdrivet långt med hänsyn till omständigheterna i fallet.

Domstolens bedömning

74 När det gäller den första delen av denna grund, i vilken delgrund klaganden har kritiserat tribunalen för att ha gjort en felaktig rättstillämpning när den konstaterade att det administrativa förfarandet hade handlagts inom en skälig handläggningstid, påpekar domstolen följande. Även om ett åsidosättande av principen om iakttagande av en skälig handläggningstid kan motivera att ett beslut som antagits efter det administrativa förfarandet med stöd av artikel 101 FEUF eller artikel 102 FEUF kan ogiltigförklaras, eftersom det även innebär ett åsidosättande av det berörda företagets rätt till försvar (se, för ett liknande resonemang, dom av den 21 september 2006, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/kommissionen, C-105/04 P, EU:C:2006:592, punkterna 42 och 43), kan kommissionens åsidosättande av en skälig handläggningstid i ett sådant administrativt förfarande, även om det antas fastställt, inte leda till en nedsättning av det ålagda bötesbeloppet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 8 maj 2014, Bolloré/kommissionen, C-414/12 P, ej publicerad, EU:C:2014:301, punkt 109).

75 I punkterna 375–377 i den överklagade domen konstaterade tribunalen slutgiltigt, vilket klaganden för övrigt inte har bestritt i förevarande överklagande, att klaganden inte hade visat att utövandet av dess rätt till försvar hade kunnat påverkas av skäl som har samband med påståendet om det överdrivet långa administrativa förfarandet.

76 Tribunalen gjorde följaktligen inte någon felaktig rättstillämpning när den underkände den grund som klaganden anfört i syfte att få det omtvistade beslutets ogiltigförklarat på grundval av påståendet om en överdrivet lång handläggningstid i det administrativa förfarandet.

77 Det förhållandet att den överdrivet långa handläggningstiden i detta förfarande enligt klaganden inneburit att klaganden ålagts ett högre bötesbelopp än vad som hade varit fallet om detta förfarande hade avslutats inom skälig tid, saknar relevans med hänsyn till den rent spekulativa karaktären på detta argument.

78 Klagandens argument i detta avseende är således ogrundat.

79 I den del klaganden i andra hand har yrkat att det ålagda bötesbeloppet ska nedsättas med hänsyn till att handläggningstiden i det administrativa förfarandet var överdrivet lång, påpekar domstolen – i likhet med vad som angetts ovan i punkt 74 – att ett sådant argument är verkningslöst.

80 Klaganden kan således inte vinna framgång med den första delen av den tredje grunden.

81 När det gäller den andra delen av denna grund, i vilken delgrund klaganden har kritiserat tribunalen för att ha åsidosatt skyldigheten att iaktta en skälig handläggningstid, påpekar domstolen följande. En unionsdomstols underlåtenhet att iaktta sin skyldighet enligt artikel 47 andra stycket i stadgan att inom skälig tid avgöra de mål som anhängiggörs vid den, ska beivras genom att en skadeståndstalan väcks vid tribunalen, eftersom en sådan talan, i motsats till vad klaganden har hävdat, utgör ett effektivt medel för avhjälpande. Ett yrkande om ersättning för den skada som åsamkats på grund av tribunalens underlåtenhet att avgöra ett mål inom skälig tid kan således inte framställas direkt vid domstolen inom ramen för ett överklagande, utan det ska framställas vid tribunalen (se, bland annat, dom av den 10 juli 2014, Telefónica och Telefónica de España/kommissionen, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, punkt 66, dom av den 9 oktober 2014, ICF/kommissionen, C-467/13 P, EU:C:2014:2274, punkt 57, och dom av den 12 november 2014, Guardian Industries och Guardian Europe/kommissionen, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, punkterna 17 och 18).

82 När skadeståndstalan har väckts ankommer det på tribunalen, som är behörig enligt artikel 256.1 FEUF, att pröva en sådan talan i en annan sammansättning än den som prövade det mål i vilket handläggningstiden kritiserats för att vara oskäligt lång (se, bland annat, dom av den 10 juli 2014, Telefónica och Telefónica de España/kommissionen, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, punkt 67, dom av den 9 oktober 2014, ICF/kommissionen, C-467/13 P, EU:C:2014:2274, punkt 58, och dom av den 12 november 2014, Guardian Industries och Guardian Europe/kommissionen, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, punkt 19).

83 Om det är uppenbart, utan att parterna behöver förebringa ytterligare bevisning i detta avseende, att tribunalen har gjort sig skyldig till en tillräckligt klar överträdelse av skyldigheten att avgöra målet inom skälig tid, kan domstolen fastställa att så skett (se, bland annat, dom av den 9 oktober 2014, ICF/kommissionen, C-467/13 P, EU:C:2014:2274, punkt 59, och dom av den 12 november 2014, Guardian Industries och Guardian Europe/kommissionen, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, punkt 20).

84 Så är fallet här. Längden på handläggningstiden vid tribunalen uppgår till närmare fem år och nio månader, och innefattar, såsom klaganden gjort gällande och såsom framgår av punkterna 90–92 i den överklagade domen, bland annat en period på nästan fyra år och två månader utan någon handläggningsåtgärd, från tidpunkten då det skriftliga förfarandet avslutades till tidpunkten då förhandling hölls. Denna tidsutdräkt kan inte förklaras av vare sig målets art eller komplexitet och inte heller av dess sammanhang.

85 Det framgår dock av det som anförts i punkt 81 ovan att överklagandet inte kan vinna bifall på den andra delen av denna grund.

86 Följaktligen kan överklagandet inte vinna bifall på någon del av den tredje grunden.

Den fjärde grunden: Åsidosättande av artikel 87.2 i tribunalens rättegångsregler i den version som var tillämplig i målet vid tribunalen

87 I den fjärde grunden har klaganden hävdat att tribunalen åsidosatte artikel 87.2 i tribunalens rättegångsregler, i den version som var tillämplig i målet, genom att ålägga PROAS att ersätta rättegångskostnaderna. Med hänsyn till att båda parternas argumentation underkändes, borde tribunalen emellertid ha fördelat rättegångskostnaderna mellan parterna.

88 Fast rättspraxis ger vid handen att för det fall samtliga övriga grunder till stöd för överklagandet har ogillats, ska grunden om att tribunalens beslut om rättegångskostnader är rättsstridigt avvisas med stöd av artikel 58 andra stycket i stadgan för Europeiska unionens domstol, enligt vilken bestämmelse ett överklagande inte endast får avse rättegångskostnadernas storlek och fördelning (se, för ett liknande

resonemang, beslut av den 13 januari 1995, Roujansky/rådet, C-253/94 P, EU:C:1995:4, punkterna 13 och 14, och dom av den 2 oktober 2014, Strack/kommissionen, C-127/13 P, EU:C:2014:2250, punkt 151).

89 Eftersom överklagandet inte kan vinna bifall på någon av klagandens tre första grunder, ska den sista grunden – avseende fördelningen av rättegångskostnaderna – således avvisas.

90 Överklagandet ska således ogillas i sin helhet.

Rättegångskostnader

91 Enligt artikel 184.2 i domstolens rättegångsregler ska domstolen besluta om rättegångskostnaderna när överklagandet ogillas.

92 Enligt artikel 138.1 i rättegångsreglerna, som enligt artikel 184.1 i dessa regler ska tillämpas i mål om överklagande, ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats.

93 Kommissionen har yrkat att PROAS ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom PROAS har tappat målet, ska kommissionens yrkande bifallas avseende de rättegångskostnader som hänför sig till överklagandet.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (femte avdelningen) följande:

1) Överklagandet ogillas.

2) Productos Asfálticos (PROAS) SA ska ersätta rättegångskostnaderna.

Underskrifter